

terdaad dien door haar gekozen predikant met synodale macht de aanneming van dien last had opgelegd, en bovendien door hare deputaten zijn ontslag, om dien arbeid in eene andere kerk te verrichten, bij den kerkeraad en de overheid van die plaats had gevraagd, voordat in den kerkeraad of de classis of binnenkamers of van buiten af over eene zaak van zoo groote beteekenis iets voorgesteld, aangekondigd, aangedrongen, gevraagd, beraadslaagd, of in een of anderen zin op goede of op slechte wijze besloten was.⁴⁾ En tegen de bewering, dat dit protest in strijd was met zijn eigen doen op de synodes te Delft in 1628, te Leiden in 1629, en te Schoonhoven in 1630, antwoordde hij, dat hij alleen maar te Delft was met keurstem, doch te Leiden en te Schoonhoven met adviseerende stem. Hij gaat dan, een paar regels verder, voort: „Ik ontken, dat ik met mijne stem, of dat die drie synodes met gelijke stemmen, of met meerderheid van stemmen, onmiddellijk, uit eigen beweging, buiten weten en tegen den wil van den kerkeraad en de classis Rotterdam of Schieland (zooals de gemeenschappelijke naam is) besloten hebben tot leening, en eenen dienaar of dienaren ter leen van elders gekozen en geroepen, en naar de kerk van Rotterdam gezonden hebben; en wel voordal iets over leening van predikanten in den kerkeraad of de classis van Rotterdam was voorgesteld, gevraagd, beraadslaagd, geëischt, besloten, beproefd, hetzij goed, hetzij kwaad; en voordal iets nangaande den nood destijds van die kerk, en bijgevolg over de noodzakelijkheid van leening, en over de voorvallende beroeringen en twisten van de kerk en den kerkeraad en de classis van Rotterdam, aan de synode door den kerkeraad, of door de ouderlingen van de kerk van Rotterdam, of door de classis Schieland, of door deputaten van de synode, bij wijze van aanklacht, of van klacht, of van appèl, aangebracht was”. Hij gaat dan voort: „De Zuidhollandsche synoden plegen niet zaken en geschillen in die, of eenige andere kerk, welke door den kerkeraad of de classis behandeld moeten worden en niet behandeld zijn, en die niet op eenige tevoren genoemde wijze tot haar gebracht of op haar gekomen zijn, te behandelen; en op die wijs de particuliere kerken en kerkeraaden van alle bestuur en macht te berooven. En wanneer synodes of classes zoo iets gedaan hadden, moest gezegd worden, dat zij niet volgden, maar tegen de kerkenorde gehandeld hadden.”

En wanneer dan Voetius toch ook zegt, dat de meerdere vergaderingen de zaken van eene plaatselijke of particuliere kerk te verzorgen en te behandelen hebben in geval van onmacht, en van onwettig, en onordelijk bestuur, en van verondersteld slecht bestuur⁵⁾, redeneert hij niet langs de

lijn der door hem voorgestelde en ontwikkelde beginselen, maar langs die van heerschappij, opperbestuur, der meerdere vergaderingen, alsof deze eene eigene macht van dwang zouden hebben, eene meerdere macht, dan die zij aan de haar vormende kerken en de kerkenorde zouden ontleenen. Hij komt dan met zijne theorie van het „melius esse”, dat het beter is, p. 257, of dat de eenheid of vereeniging zeker recht schept, p. 332, of dat er ontleening of delegatie van zoodanige macht zou zijn, p. 294, of dat er in dezen cumulatie van rechtsmacht ware, IV, p. 898 sq. Maar deze gronden zijn niet deugdelijk, zooals we zagen. Wat iemand zelf niet heeft, kan hij ook aan een ander niet delegeren, en kan die ander aan hem niet ontleenen. En hoevelen ook met niets mogen komen aandragen, er ontstaat dan geen cumulus of hoop. Door vereeniging komt er wel vermeerdering van kracht, doch nog niet van recht, meer dan elk der zich vereenigende personen of partijen reeds had, en afgezien van hetgeen zij aan bevoegdheid over zich aan anderen gaven. De nuttigheidsredeneering opent voor allen den weg om in te grijpen, en is wel zeer gevaarlijk.

Volgens de lijn der beginselen loopt Voetius' betoog echter hierbij niet, en langs deze wijst hij het recht tot zulk handelen niet aan. Maar naar de lijn der beginselen stelt hij: „Dat geen nieuw en eigen bestuur, of eenig essentieel deel van het kerkelijk bestuur, dat krachtens Goddelijk recht aan de afzonderlijke kerken toekomt, aan deze correspondentie of samenkomende correspondentieleden toegekend of toegeëigend worde”.⁶⁾ Zie ook noten 2 en 3.

De kerkeraad heeft het eigenlijke bestuur over de gemeente, de ambtsdragers, iedere ambtsdrager over zijne eigene gemeente, niet over eene andere, noch over den kerkeraad van die andere gemeente, noch over hare leden, dan voorzover dat bij het aangaan van kerkverband onderling werd afgesproken, en in de kerkenorde vastgesteld. De afgevaardigden ter meerdere vergadering missen dus ook bestuursmacht over andere dan de eigen gemeenten, die buiten de bepaling in de kerkenorde valt. Zij zijn op die vergadering niet krachtens hun ambt, maar krachtens hunne afvaardiging, qua gedelegeerden. Zij kunnen dus ter meerdere vergadering niet handelen vi muneris sui, uit kracht van eigen ambt, maar volgens hunne delegatie, als in naam hunner hen zedende kerken. Van feitelijke, daadwerkelijke tuchttoefening moeten zij zich daarom onthouden. De bevoegdheid daartoe komt hun wel toe qua ouderling of dienaar des Woords over hunne eigene gemeente. Maar zij zijn niet ouderling of dienaar des Woords van andere gemeenten. En ook zijn zij niet qua ouderling of dienaar des Woords, vi muneris sui, leden eener meerdere vergadering, doch ex delegatione, krachtens afvaardiging, niet vi immediati juris divini, uit kracht van onmiddellijk Goddelijk recht, zooals zij regeerend ambtsdrager hunner gemeente zijn, maar jure positivo, ex constitutione ac delegatione Ecclesiarum, d.i. volgens het positieve recht, dat in de kerkenorde werd vastgesteld, en krachtens die regeling en de afvaardiging der kerken, p. 306.

De meerdere vergaderingen mogen en moeten raad geven en hulp bieden, en in bepaalde gevallen oordeelen en vonnissen. Maar de uitvoering van haar vonnis is niet haar werk, met terzijdschuiving van den kerkeraad. Die is zaak van den kerkeraad, eventueel van de minderheid van den kerkeraad, geholpen door eene meerdere vergadering. En wanneer de geheele kerkeraad zou afwijken en van zijnen boezen weg niet zou willen afdalen, dan moest de gemeente, of dan moesten de getrouwe geloovigen, handelend optreden, voorgelicht en geleid door de meerdere vergadering, om andere ambtsdragers te kiezen. „Aangezien”, schrijft Voetius, „deze macht”, n.l. de bestuursmacht, potestas directiva, „door de gemeente aan de dienaren en ouderlingen is toevertrouwd”, vgl. antw. 85 Heidelberg. Catech., „kan zij alleszins in geval van nood om rechtvaardige redenen door haar ontnomen worden, of althans wat de uitoefening en het gebruik betreft zoolang verhinderd worden. Als grond geldt hier: Omdat door hem, door wien in kerkelijke zaken op wettige wijze iets toevertrouwd wordt, n.l. door het opdragen van de macht aan dezen of dien persoon, dat ook weer op wettige wijze ontnomen wordt, wanneer de noodzaak dat zoo eischt. Nu is het de gemeente, door wier wettige verkiezing, zoowel onmiddellijk door haar zelf, als ook middellijk in den kerkeraad, maar

oorspronkelijk door het eerste, de macht aan dezen of dien persoon wordt toevertrouwd. Bijaldien de helpende macht der kerken in synodaal verband vereenigd, hier niet te hulp komen wil, of dat niet kan, handele de kerk in geval van nood op zichzelf. Wanneer zelfs dat niet geschieden kan vanwege krachtige belemmeringen, scheidt de gemeente zich af van dien kerkeraad of van de ouderlingen, zooals in het eerst van de Reformatie, en bijzonder ten tijde van het woelen der Remonstrantische factie op vele plaatsen geschied is, en wettig heeft kunnen gebeuren, naar wij in ons werk Desper. Causa Papatus aangeleend hebben.” En dan moet de gemeente onder leiding van eene of meer naburige kerken eenen nieuwen kerkeraad kiezen.

Van heerschappij of overheersching der kerken door de meerdere vergaderingen kan dus wat het recht naar Gods Woord, en de grondbeginselen van het Gereformeerde kerkrecht betreft, geene sprake zijn. Zij mogen en moeten raad geven, leiden, steun verleen, niet overheerschen. Die meerdere vergaderingen zijn geen bestuurscolleges, maar samenkomsten van onderling in verband getreden kerken door afgevaardigden tot behandeling van gemeenschappelijke zaken, en om elkander in gevallen van behoefte of nood bij te staan met raad en daad, doch niet te overheerschen.

S. GREIJNDANUS.

8) Quandoquidem per Ecclesiam Potestas haec — directiva — collata est Ministris et Presbyteris (uti loquitur Nostra Catechesis de Clavibus Regni Coelorum Quacit. 85); utique per eandem in casu necessitatis et iustis de causis antequam potest, aut saltem quod ad exercitium et Nosse tantisper impeditur. Ratio est: Quia per quem in Ecclesiasticis legitime quid confertur, applicando scilicet Potestatem ad hanc aut illam personam; per eundem idem legitime aufertur; cum necessitas hoc ita postulat. Atqui populus Ecclesiasticus est per eum legitimum electionem tum immediate per se, tum mediate in Synodo, ac per illud originaliter, hinc aut illi personae Potestas applicatur. Quod si auxiliaris Potestas Ecclesiarum synodico vinculo coadunatarum hic succurrere nolit, aut non possit, ipsa Ecclesia in casu necessitatis per se hoc agit. Sin ne hoc quidem fieri possit propter valida impedimenta, a Presbyterio illo aut Presbyteris secedat: uti tempore primae reformationis, et specialiter tempore turbantis in Belgio nostro factionis Remonstrantiae multis in locis factum, et legitime fieri potuisse ostendimus in Desper. Causa Papatus. Pag. 191.

UIT DE SCHRIFT

Het apostolisch programma.

(Tegen het farizeïsme.)

...een hunner met ons getuige worde van Zijn opstanding. Hand. 1:22b.

We zien na het Pinksterfeest de apostelen telkens optreden als getuigen der opstanding des Heeren Jezus, Hand. 3:15, 4:33, 5:32, 13:31.

Vóór het Pinksterfeest schijnt Simon Petrus reeds gezien te hebben, dat het met de apostolische prediking dien kant op moest. Als hij toch karakteriseeren gaat het werk, dat die nieuwe apostel, dien de Heere zal moeten aanwijzen uit het te stellen dubbeltal, moet verrichten met de overige apostelen mee, dan teekent hij aldus zijn taak: hij moet met ons getuige van de opstanding worden.

Het is alsof Petrus wist waar het conflict in den eersten tijd in Jeruzalem over loopen zou. En alsof hij zich met het zóó stellen van het programma der apostolische bezigheden alvast realiseerde, dat in het apostolisch werk Jezus Christus Zijn worsteling o.m. met het farizeïsme zou voortzetten.

Met het farizeïsme.

Wel allereerst tegen die beweging en haar funesten invloed op de meening van de massa richt zich het apostolisch getuigen van de opstanding van den Gekruisigde.

Voor den Farizeër is er geen grooter ergernis dan de boodschap, dat God heeft opgewekt Jezus, die gekruisigd was. Voor hem, die de wet van Mozes houdt, is het kruis een vloekhout. En toen God toeliet dat Jezus van Nazaret met een dergelijk hout werd beladen en daaraan gehangen, wel, toen stond het voor den Farizeër vast, dat Jezus niet alleen door zijn sanhedrin, maar nog veel meer afdoende door den God van Mozes veroordeeld was. En het was voor hem onbestaanbaar dat eenig mensch, die God wou vreezen, het nog een oogeblik opnam voor dien Jezus, Wiens zaak immers op de aarde haar meest-mogelijk-definitieve einde had gekregen in dat gebruikelijke slotbedrijf van groote misdaden: de kruispaal. Daarom is voor farizeesche ooren de prediking: „Hem heeft God opgewekt” eenvoudig lasterlijk. Wanneer Stefanus voor den raad getuigt: „ziet, ik zie de hemelen geopend, en de Zoon des menschen staande aan Gods rechterhand”, Hand. 7:55, beginnen de raadsleden te tieren en stoppen hun ooren toe, om zich aan het aanhooren van dergelijke blasfemie niet te bezondigen.

Ieder recht Farizeër heeft zijn hartstochtelijk bezwaar tegen de boodschap, dat Jezus is opgestaan van de dooden, niet omdat hij niet wil gelooven in de opstanding, maar omdat hij slechts geloof in een opstanding tot heerlijkheid van rechtvaardigen naar de wet van Mozes — en naar de farizeistische conceptie daar weer van.

4) Abusus enim particularis alicujus, aut aliquarum classium, aut deputatorum classicalium ac synodaliu hinc ordinis nostri artic. 30 repugnantes ego nunquam probavi aut probabo. Probatio ipsius ex eo deducitur, quod contra proximam praecedentis synodi anno 1667 actionem, una cum synodio hujus Ecclesiae exceptum, non esse conformes recepti ordinis nostri artic. 30, quod synodus per se, immediate, et primo non tantum decreverit, hinc Ecclesiae nostrae commodatum concionatorem aliunde curare, sed etiam ipso facto concionatorem quem elegerit, eique synodali auctoritate hujus oneris susceptionem imposuerit; atque insuper per deputatos suos dimissionem ejus, ad hanc operam in aliena Ecclesia praestandam, apud synedrium et amplius, loci illius Magistratum, sollicitaverit: antequam de tanti momenti negotio, in synedio, aut classe intus aut foras quidquam propositum, nuntiatum, monitum, postulatum, deliberatum, aut in alteram partem bene aut male conclusum fuisset, p. 335.

5) Hoc iudicium (an indicium) synedri nostri, deceptorum et erroris convincere conatur ex factis synodorum aliquot Hollandicarum Delfensis 1628, Leidensis 1629, et Schoonhovianae 1630, quibus et ego interfui. Resp. 1. An ego meo suffragio, quod unicuique decisum mihi tantum competeat in synodo Delfensi (siquidem in Leidensi et Schoonhoviana, deliberatum solummodo mihi tanquam synodi tunc temporis deputato, relictum erat) illud decreverim, quod factum narrat anonymus; nondum probavi: itaque hinc efficere non posset me mihi contradicere, et instar Protei aut cothurni versatilis esse. 2. Ego nego, me suffragio meo, aut tres synodos illas sive paribus sive potioribus suffragiis immediate et primo, insciti aut invitati Ecclesiae et synedio ac classe Rotterodamensi seu Schielandica (uti communiter appellatur) decrevisse commodationem, et ministrum aut ministros commodatos aliunde elegisse, vocasse, et ad Ecclesiam illam Rotterodamensem misisse; et quidem antequam aliquid de commodatione concionatorum, in synedio aut classe Rotterodamensi propositum, quassatum, deliberatum, postulatum, decretum, tentatum esset, sive bene sive male; et antequam aliquid de illius Ecclesiae praesentis necessitate, et consequenter commodationis necessitate, deque Rotterodamensis Ecclesiae, synedri, classis incidentibus turbationibus et contentionibus, ad synodum a synedio, aut senioribus Ecclesiae Rotterodamensis, aut a classe Schielandica, aut deputatis synodi, per modum denuntiationis, aut querelae, aut provocationis delatum fuisset. Non solent Synodi Zuydhollandicae negotia aut causas in Ecclesia illa aut alia quacunque, a synedio aut classe tractanda et non tractata, nec ad se aliquo iatorem modorum (quo supra Cap. 2 recensuimus) delata aut devoluta, tractare; atque ita Ecclesias parochiales et synedria, omni regimine, et potestate privare. Si quae synodi aut classes tale quid fecissent, eas non secundum, sed contra ordinem fecisse dicendum esset”, p. 335/336.

Dit is de Synode van Delft, waarvan Prof. Dr. H. H. Kuiper in „De Heraut” van 15 Mei 1932 schreef, dat hij door de bestudeering vooral van hare handelingen tot zijne verandering van inzicht gekomen was, (zie „De Reformatie” van 13 Mei j.l.), doch waarover Voetius zelf oordeelt, zooals boven medegedeeld werd. Blijkbaar voerde men deze Synode van 1628 een veertigtal jaren later, in 1667/1668, ook al tegen Voetius aan.

6) Negotium particulare ab omnibus Ecclesiis aut earum delegatis communiter curari et tractari potest et debet non absolute, sed limitate, in his scilicet casibus. 1. In casu insufficientiae; quando scilicet impotens deprehenditur Ecclesia parochialis ad negotia propria solvenda. 2. In casu illegitimae et inordinatae administrationis; ubi veniens morbo ab omnibus confederatis ex correspondentibus Ecclesiis occurrendum est.

3. In casu praesumptae administrationis malae, hoc est in casu provocationis, ejus sive personae sive partis, quae se gravatam conqueritur, p. 250. Vgl. ook p. 252, 257; Pol. Bech. IV, p. 898—899.

7) Ne novum et peculiare regimen, aut pars aliqua integralis regiminis Ecclesiasticae, quod singulis Ecclesiis jure divino competit, huic correspondentiae aut convenientibus correspondentibus tribuatur aut approprietur, p. 251. Daarmede komt overeen hetgeen hij op p. 252 schrijft: Ut proprium et peculiare Ecclesiasticae potestatis in quaque Ecclesia objectum sibi non vindicent etiam per hos aut illos offeratur; sed ad Ecclesias quasque remittant, easumque potestati in solidum relinquunt. Per se enim ad ipsam non pertinet. Laat hij daarop volgen: sed tantum per accidens, in istis scilicet casibus, cum in particulari Ecclesia non est sufficiens potestas; aut legitima et recta administratio; aut praesumptum mala administratio: cum scilicet fit provocatio ab eo, qui gravatum se conqueritur, dan blijft de vraag, welke de rechtsgrond voor het ingrijpen in die gevallen is, nu afgezien van eene appèlzaak. Bewijs uit de beginselen blijft ook daar uit.

Maar e zal hij a sigde, eer is voor h geen heil verwezen

De fariz Messias i volstrekte weigering dragen u van alle bonds.

De Far een Mess de gemeec van Ab Messias omdat hij vanuit zi deze fariz Jezus Chi van de fa maal niet

Maar, i twaalfen dat zijn p bebagen l den dood hebben g

En zoo Jezus Ch ergernis i aanvaard voor het anderen God heef Golgotha der heme Christus

Nog va konden g verrijzen van Jezu komen v cale verb volkomen tot de op

En van boodschap is: waar doen, is t „Met o

Dat wi Als de tw liseerd de twaalf sta

Dan we niet die gedacht n Abram a graag de Abram m die in gr aan dien nadige naar Gol van de d

Het ve Messias v dan de F Gode zi W.

KEI

Gereform

In de ru geleden D geschreven voor wie l of te wel geveer Da Overdu meende, d de 'geschi brengen'. volgens D van wie „ pas een ge uitsluit geven wor hetgeen D recht, wa betreurd paardje rijden” en er niet in

Ik heb, c „wijs mij verklaarde nige men waardeerij deze wind